

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації аспіранта кафедри підприємництва та торгівлі Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького Кушки Павла Андрійовича на тему «Економічне стимулювання формування соціальної відповідальності сільськогосподарських підприємств», що подається на здобуття освітньо-наукового ступеня доктора філософії галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 051 «Економіка»

1. Актуальність теми дисертації. Посилення соціальних викликів в умовах гострої економічної кризи, яка спостерігається в Україні, зростання очікувань суспільства щодо відповідальної поведінки бізнесу та необхідність забезпечення сталого розвитку аграрного сектора обумовлюють перегляд підходів до регулювання діяльності сільськогосподарських підприємств. Суб'єктам аграрного бізнесу доводиться зважати на негативні тенденції на вітчизняному ринку праці, зростання екологічних ризиків, проблеми соціального розвитку сільських територій. У таких умовах соціальна відповідальність стає не лише моральним імперативом, а й важливою економічним чинником підвищення результативності та конкурентоспроможності аграрних товаровиробників.

Водночас в Україні спостерігається недостатній рівень інтеграції принципів соціальної відповідальності у практику діяльності більшості сільськогосподарських підприємств. Серед причин такої ситуації – й невідпрацьованість механізмів економічного стимулювання, здатних мотивувати аграрні суб'єкти до впровадження соціально орієнтованих рішень. Потребують удосконалення інструменти перетворення соціальних практик у конкурентні переваги сільськогосподарських підприємств, методи оцінювання ефективності соціальної відповідальності.

Це обумовлює актуальність дослідження П. Кушки, мета якого полягала в обґрунтуванні теоретико-методичних аспектів і розробці практичних рекомендацій.

дацій щодо застосування інструментарію економічного стимулювання формування соціальної відповідальності сільськогосподарських підприємств.

2. Зв'язок теми дисертації з науковими програмами, планами, темами університету. Дисертація виконана в межах наукової тематики факультету управління, економіки та права Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького на 2021–2025 роки «Механізми забезпечення інноваційного розвитку аграрного сектора економіки та сільських територій» (номер державної реєстрації 0121U108898).

3. Особистий внесок здобувача в отриманні наукових результатів та запропонованих автором рішень, висновків, рекомендацій.

Дисертаційна робота є самостійно виконаним і завершеним науковим дослідженням. Наведені в дисертації наукові результати, які стосуються розробки теоретичних і методичних положень щодо формування інструментарію стимулювання формування соціальної відповідальності сільськогосподарських підприємств, одержані особисто автором. Опубліковані наукові праці містять положення, висновки і пропозиції, сформульовані особисто автором.

Елементів фальсифікації, плагіату та запозичень, які свідчили б про порушення академічної доброчесності, в дисертаційній роботі П. А. Кушки не виявлено. Використання текстів інших авторів мають належні посилання на відповідні джерела.

4. Достовірність та обґрунтованість отриманих результатів і запропонованих автором рішень, висновків, рекомендацій.

Наукові положення, висновки і пропозиції, які містяться в дисертаційній роботі П. А. Кушки, достатньо обґрунтовані й достовірні, що підтверджується: належним опрацюванням літературних джерел, які включають наукові праці учених з питань впровадження підприємствами соціальних практик, діяльності сільськогосподарських підприємств, формування їх соціальної відповідальності; використанням офіційної інформації Державної служби статистики України про діяльність сільськогосподарських підприємств; комплексним

застосуванням загальнонаукових і спеціальних методів дослідження, зокрема індукції та дедукції, узагальнення, абстрактно-логічного, системно-структурного, аналізу та синтезу, статистичного аналізу, анкетного опитування, монографічного, методів стратегічного аналізу та ін.

Підтвердженням належного наукового рівня результатів дослідження є їх апробація на науково-практичних конференціях, публікація в наукових фахових виданнях, впровадження наукового доробку дисертанта у практику, що засвідчується відповідними документами.

5. Ступінь новизни основних результатів дисертації порівняно з відомими дослідженнями аналогічного характеру. Дисертаційна робота містить наукову новизну, яка представлена у вигляді конкретних положень, що стосуються обґрунтування теоретичних, методичних та практичних аспектів і рекомендацій стосовно застосування інструментарію економічного стимулювання формування соціальної відповідальності сільськогосподарських підприємств.

Дисертантом удосконалено сутнісні положення щодо організаційно-економічного механізму формування соціальної відповідальності сільськогосподарських підприємств. Зокрема, ним уточнено зміст організаційної та економічної складових цього механізму, систематизовано перелік інструментів, які застосовують аграрні підприємства в рамках формування відносин соціальної відповідальності.

Використано результати опитування керівників сільськогосподарських підприємств, що дало змогу встановити їхню обізнаність із змістом концепції соціальної відповідальності, з'ясувати застосування підприємствами окремих практик соціальної відповідальності, ідентифікувати вплив чинників на розвиток соціальної відповідальності сільськогосподарських підприємств.

Дисертантом запропоновано в якості економічного стимулу впровадження соціальних практик розглядати зниження трансакційних витрат сільськогосподарського підприємства, а порівняння економії цих витрат з

витратами підприємства на реалізацію соціальних проєктів – використовувати як критерій економічної ефективності соціальної відповідальності.

Набули розвитку положення щодо методичного підходу до класифікації чинників впливу на процес формування відносин соціальної відповідальності, в якому, на відміну від існуючих підходів, серед чинників, сформованих на різних організаційних рівнях, виділено чинники нанорівня (економічної діяльності окремого індивіда), а також окреслено взаємодію між виділеними групами чинників за організаційним рівнем їх формування.

Обґрунтовані положення щодо застосування соціального партнерства як інструмента розвитку соціальної відповідальності сільськогосподарських підприємств на регіональному рівні та у сфері трудових відносин на мікрорівні з обґрунтуванням перспективних моделей реалізації відповідних відносин. Науковий інтерес представляють сформульовані дисертантом положення щодо засад інституційного забезпечення розвитку соціальної відповідальності сільськогосподарських підприємств у частині формування бізнес-культури суб'єктів господарювання як синтезу формальних і неформальних інституцій на мікрорівні, засад створення інструментарію економічного стимулювання розвитку соціальної відповідальності сільськогосподарських підприємств. Сформульовані пропозиції щодо розвитку практики застосування сільськогосподарськими підприємствами соціальної звітності. Визначені способи соціального звітування, що можуть бути застосовані середніми і малими сільськогосподарськими підприємствами.

6. Наукове і практичне значення результатів дослідження.

Наведені в дисертації положення збагачують економічну науку новими теоретичними і методичними підходами до забезпечення соціально-економічного розвитку та підвищення ефективності діяльності сільськогосподарських підприємств через впровадження практик соціальної відповідальності, стимулювання участі цих підприємств у вирішенні проблем соціального розвитку сільських територій.

Основні положення дисертаційного дослідження можуть бути використані у процесі розроблення ефективного механізму впровадження практик соціальної відповідальності в діяльності сільськогосподарськими підприємствами. Ці положення рекомендуються до впровадження сільськогосподарськими підприємствами, органами державної влади та місцевого самоврядування.

Наукові розробки, які стосуються формування соціальної звітності підприємства, впровадження суб'єктами аграрного бізнесу України соціальних практик знайшли застосування в діяльності аграрної компанії – ПП «Західний Буг». Пропозиції стосовно створення і застосування інструментів соціального партнерства на рівні громад використовуються Лопатинською селищною радою Шептицького району Львівської області.

Наукові розробки, викладені в дисертаційній роботі, використовуються в навчальному процесі у Львівському національному університеті ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького.

7. Повнота опублікування результатів дисертації та особистий внесок здобувача до всіх наукових публікацій, опублікованих із співавторами та зарахованих за темою дисертації.

Основні наукові положення дисертації опубліковано у 12 наукових працях, серед яких: 5 статей у наукових фахових виданнях України, 7 публікації у матеріалах науково-практичних конференцій.

Статті у наукових фахових виданнях України

1. Кушка П. А. Теоретичні засади формування соціально відповідальної діяльності сільськогосподарських підприємств. *Інфраструктура ринку*. 2022. №64. С. 42–47. <https://doi.org/10.32843/infrastruct64-8> (0,59 авт. арк.).

2. Яців І., Кушка П. Організаційно-економічний механізм формування соціальної відповідальності аграрних підприємств. *Аграрна економіка*. 2022. Т. 15. №1–2. С. 35–45. <https://doi.org/10.31734/agrarecon2022.01-02.035> (0,92 авт. арк., дисертанту належить 0,60 авт. арк.; автором охарактеризовані особли-

вості розвитку соціальної відповідальності аграрних підприємств та наведені основні принципи формування соціальної відповідальності цих підприємств).

3. Кушка П. Місце соціально відповідальної діяльності сільськогосподарських підприємств у розвитку сільських територій. *Вісник Львівського національного університету природокористування. Економіка АПК.* 2022. №29. С. 121–126. <https://doi.org/10.31734/economics2022.29.121> (0,47 авт. арк.).

4. Яців І. Б., Кушка П. А. Особливості формування соціальної відповідальності сільськогосподарських підприємств Львівської області. *Сталий розвиток економіки.* 2025. №3 (54). С. 288–295. <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2025-54-44> (0,74 авт. арк., дисертанту належить 0,54 авт. арк.; автором опрацьовані результати опитування керівників сільськогосподарських підприємств Львівської області та зроблені основні висновки щодо особливостей застосування цими підприємствами політики соціальної відповідальності).

5. Яців І. Б., Кушка П. А. Оцінка середовища розвитку соціальної відповідальності сільськогосподарських підприємств. *Ефективна економіка.* 2025. №8. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/7300/7423>. <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2025.8.39> (0,94 авт. арк., дисертанту належить 0,70 авт. арк.; автором визначені основні складові середовища розвитку соціальної відповідальності сільськогосподарських підприємств та здійснений стратегічний аналіз цього середовища).

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

Тези наукових доповідей:

6. Кушка П. А. Сутність та прояви соціальної відповідальності сільськогосподарських підприємств. *Актуальні проблеми та перспективи розвитку України в галузі управління та адміністрування: ініціативи молоді: матеріали III Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених* (Харків, 22 жовт. 2021 р.). Харків: ДБУ, 2021. С. 338–340 (0,15 авт. арк.)

7. Кушка П. А. Соціальне партнерство як прояв соціально відповідальної діяльності сільськогосподарських підприємств. *Вдосконалення фінансово-кре-*

дитного механізму забезпечення інноваційного розвитку аграрного сектору економіки, сільських територій України та країн V-4: збірник тез Міжнар. наук.-практ. інтернет-конференції (Львів, 2 черв. 2022 р.). Ч. II. Дубляни: ЛНУП, 2022. С. 167–168 (0,12 авт. арк.)

8. Кушка П. А. Методика дослідження соціальної відповідальності сільськогосподарських підприємств. *Актуальні проблеми сучасного бізнесу: обліково-фінансовий та управлінський аспекти*: матеріали IV Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (Львів, 22–23 берез., 2022 р.). Ч. 1. Львів: ЛНАУ, 2022. С. 172–173 (0,10 авт. арк.)

9. Кушка П. А. Концепції соціальної відповідальності сільськогосподарських підприємств. *Трансформація національної, закордонної моделей економічного розвитку та законодавства в умовах воєнного часу*: матеріали III Міжнар. наук.-практ. конференції (Луцьк, 27–29 черв. 2022 р.), Луцьк: ВНУ ім. Лесі Українки, 2022. С. 214–215 (0,10 авт. арк.)

10. Кушка П. Імплементация засад соціальної відповідальності в бізнескультуру підприємств. *Організаційно-економічні та соціальні складові розвитку підприємництва*: матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції, 28 травня 2025 р. Львів: ЛНУВМБ ім. С. З. Гжицького, 2025. С. 289–291 (0,16 авт. арк.).

11. Кушка П. А. Оплата праці в сільськогосподарських підприємствах як критерій соціальної відповідальності аграрного бізнесу. *Ефективність функціонування сільськогосподарських підприємств. Проблематика 2025: «Сільськогосподарські підприємства України в умовах сучасних викликів»*: матеріали XIV Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 11–12 червня 2025 р.: Дубляни, 2025. ЛНУВМБ ім. С.З. Гжицького. С. 213–216 (0,18 авт. арк.).

12. Кушка П. Моделі участі сільськогосподарських підприємств у відносинах соціального партнерства. *Теорія і практика розвитку агропромислового комплексу та сільських територій*: матеріали XXVI Міжнародного науково-практичного форуму, 08–10 жовтня 2025 р. Львів: ЛНУВМБ ім. С. Гжицького, 2025. С. 37–38 (0,06 авт. арк.).

8. Відомості про апробацію результатів дисертації. Основні положення дисертаційної роботи були апробовані й одержали схвалення на: III Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «Актуальні проблеми та перспективи розвитку України в галузі управління та адміністрування: ініціативи молоді» (Харків, 2021 р.); IV Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Актуальні проблеми сучасного бізнесу: обліково-фінансовий та управлінський аспекти» (Львів, 2022 р.); III Міжнародній науково-практичній конференції «Трансформація національної, закордонної моделей економічного розвитку та законодавства в умовах воєнного часу» (Луцьк, 2022 р.); Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Вдосконалення фінансово-кредитного механізму забезпечення інноваційного розвитку аграрного сектору економіки, сільських територій України та країн V-4» (Львів, 2022 р.), IV Всеукраїнській науково-практичній конференції «Організаційно-економічні та соціальні складові розвитку підприємництва» (Львів, 2025 р.), XIV Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Ефективність функціонування сільськогосподарських підприємств (Дубляни, 2025); XXVI Міжнародному науково-практичному форумі «Теорія і практика розвитку агропромислового комплексу та сільських територій» (Львів, 2025).

9. Відповідність дисертаційної роботи вимогам МОН України до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії та спеціальності, за якою вона подається до захисту.

Дисертаційна робота Кушки Павла Андрійовича «Економічне стимулювання формування соціальної відповідальності сільськогосподарських підприємств» є завершеною науковою працею. За актуальністю, науковою новизною, теоретичним та практичним значенням отриманих результатів, рівнем і обсягом виконаних досліджень вона відповідає всім вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету

Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 р. Дисертація оформлена згідно з вимогами наказу Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року №40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертацій» та наказу МОН України від 31.05.2019 №759. Її автор, Кушка Павло Андрійович, заслуговує присудження ступеня доктора філософії галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 051 «Економіка».

Головуючий засідання,
доктор економічних наук, професор,
в.о. завідувача кафедри
підприємництва та торгівлі

Юрій ГУБЕНІ

26.11.2025 р.

ВІРНО
НАЧАЛЬНИК ВІДДІЛУ КАДРІВ
Львівського
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ
ТА БІОТЕХНОЛОГІЙ
імені С.З.ЖИЦЬКОГО

